

PROBLEMA SOCIALĂ A SĂRĂCIEI ENERGETICE ÎN ROMÂNIA*

ADELA ȘERBAN**

ABSTRACT

THE SOCIAL PROBLEM OF ENERGY POVERTY IN ROMANIA

The article describes and analyzes the energy poverty existing in Romania, highlighting the context and characteristics of social vulnerabilities generated or aggravated by the lack of inclusive policies for energetic development and by the inefficient functioning of national energy system.

Keywords: energy poverty, human right to universal energy access, vulnerable consumer, rural areas.

Temă exprimată într-un mod tot mai pronunțat în discursul european și mondial de astăzi, accesibilitatea energetică tinde să fie înțeleasă nu doar ca o condiție indispensabilă generării de bunăstare, cât mai ales ca un ingredient indispensabil asigurării unei vieți sociale echitabile, în care să fie garantate drepturi fundamentale ale omului, de la cele primare: hrană gătită, locuință încălzită, condiții de menținere a igienei personale și locative ș.a., până la drepturi social-culturale esențiale integrării durabile în societate: accesul la educație, la sănătate, la informare, la libera circulație. Inegalitatea, marginalizarea și excluziunea socială sunt, cel mai adesea, însoțite și adâncite de privarea accesului la surse de energie. Ideea completării drepturilor fundamentale ale omului cu un *drept universal la energie* a apărut și s-a dezvoltat în acest context de înțelegere, pe fondul conștientizării nevoii acute de implicare instituțională organizată pentru combaterea și eradicarea sărăciei energetice¹.

---

* Material redactat în cadrul proiectului „Eficiența energetică – prioritate națională pentru reducerea sărăciei energetice, creșterea calității vieții și siguranța consumatorilor de energie”, coordonat de către Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții, iunie-septembrie 2015, beneficiar Autoritatea Națională pentru Reglementarea Energiei.

** Institutul de Sociologie al Academiei Române, Calea 13 Septembrie nr. 13, etajul 4, sector 5, București, România, cod 050711; e-mail: adela.serban@gmail.com

¹ A se consulta în acest sens declarația Secretarului General ONU Ban Ki-moon în cadrul *Clean Energy Ministerial Meeting*, Seul, 12–13 Mai 2014, ca urmare a lansării inițiativei „Sustainable Energy for All”. (<http://www.un.org/press/en/2014/sgsm15839.doc.htm>).

Conceptul *sărăcie energetică* desemnează imposibilitatea unei persoane sau unei gospodării de a-și acoperi nevoile energetice minimale, ca urmare a unui nivel scăzut al veniturilor și/sau a absenței infrastructurii și tehnologiilor necesare. În practica instituțională europeană, sărăcia energetică este înțeleasă în relație cu condiția de *consumator vulnerabil*, adică persoana sau gospodăria aflată în risc de sărăcie energetică și care necesită sprijin din partea autorităților publice, prin politici și instrumente de protecție socială dedicate².

La nivelul anului 2013, 14,3% din populația României se găsea în sărăcie energetică severă, aflându-se în imposibilitatea de a-și asigura o încălzire adecvată a locuinței (a se vedea *Graficul nr 1*). Riscul sărăciei energetice afectează însă un procent mult mai ridicat din populația țării, confruntată cu o situație de fragilitate și de vulnerabilitate deopotrivă financiară și infrastructurală în raport cu asigurarea nevoilor energetice primare:

În 2013, 30,5% din totalul populației se găsea în dificultatea de a-și putea achita costurile locative (rată la bancă sau chirie) și facturile la utilități, de trei ori mai mulți subiecți decât în urmă cu șase ani, reprezentând un procent total triplu față de media europeană (a se consulta *Tabelul nr. 8* și *Tabelul nr 9*). La nivelul anului 2012, 19,6% din populația României se afla în risc persistent de sărăcie³.

Sistemul național de producere și furnizare a energiei termice, care deservea în 1992 2 885 000 de locuințe și aproape 8,5 milioane de persoane, s-a înjumătățit în 22 de ani⁴, lăsând, prin debransare, în afara sistemului de servicii energetice moderne, un segment semnificativ de populație aflată permanent la limita subzistenței energetice a gospodăriei.

85% dintre gospodăriile rurale (cu excepția utilizării energiei electrice pentru iluminat și radiodifuziune) se află în afara sistemului energetic al țării, sursa lor principală de încălzire fiind asigurată prin formula de subzistență arhaică a sobei cu lemne de foc, un procent extrem de redus dintre localitățile rurale din România fiind bransate la rețelele naționale de conducte de gaze naturale sau la sistemele centrale de termoficare, în timp ce sursele alternative de energie sunt aproape integral absente.

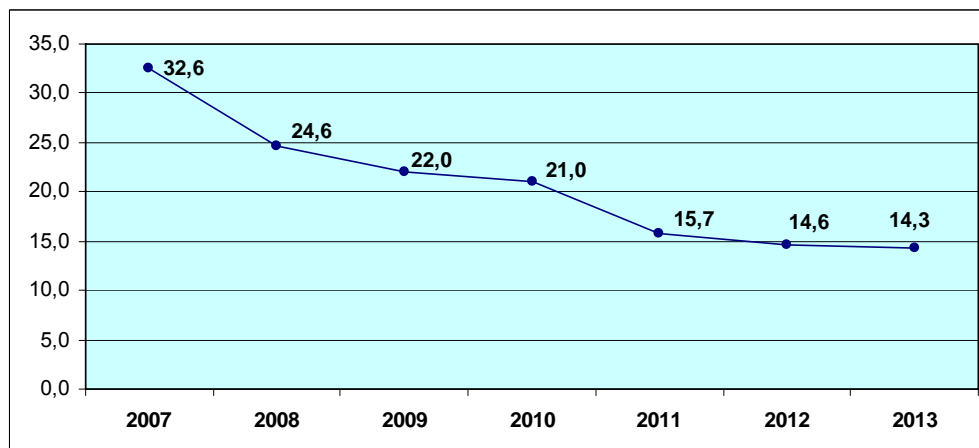
² Directivele 72/2009 și 73/2009 ale Comisiei Europene.

³ Eurostat, EU-SILC, cod indicator *ilc_li23*.

⁴ Conform unui studiu efectuat în 2014 de către Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC), <http://www.anrsc.ro/documents/cabinet/Analiza%20serviciului%20de%20alimentare%20cu%20et.pdf>.

Graficul nr. 1

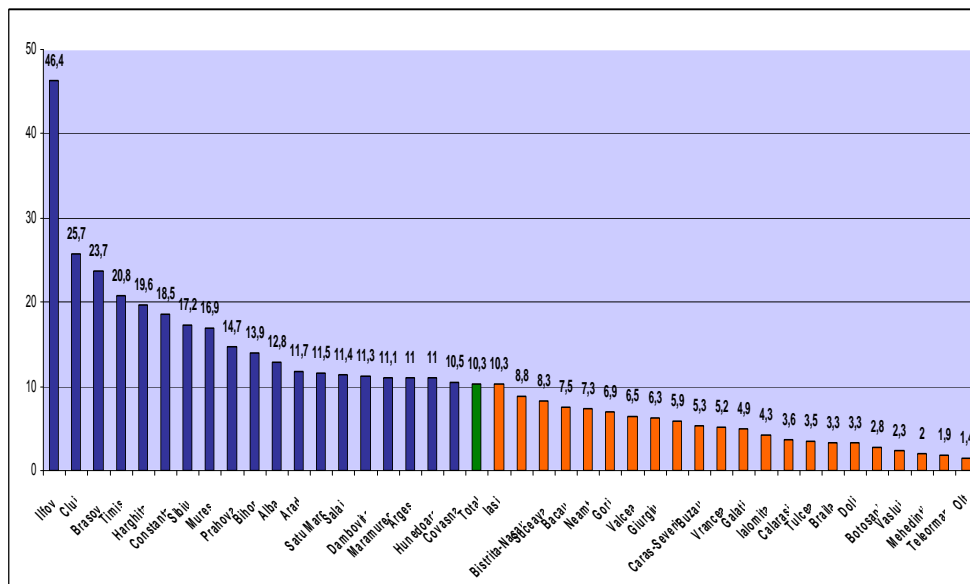
Ponderea populației României aflată în imposibilitatea de a-și încălzi în mod adecvat locuința.
Evoluție între anii 2007–2013.

* Sursa: Eurostat, EU-SILC, cod indicator *ilc_mdes01*.

Graficul nr. 2

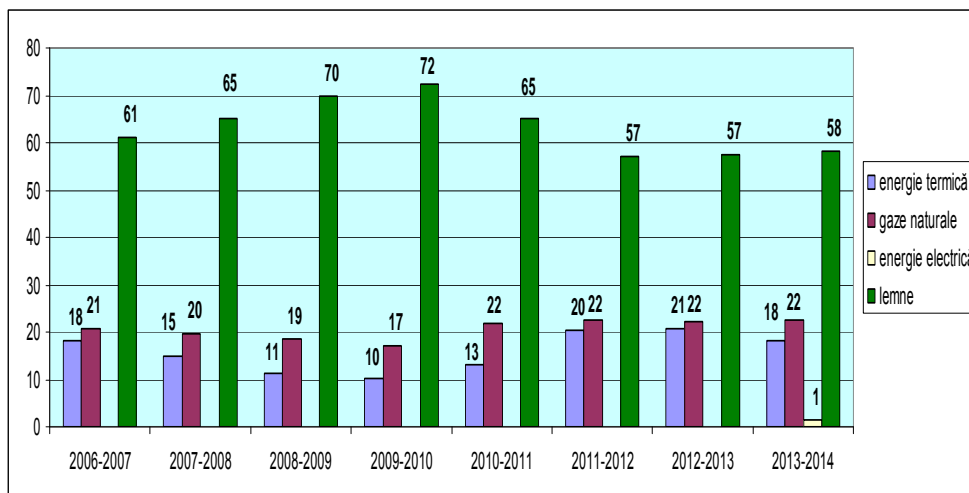
Ponderea gospodăriilor din mediul rural cu încălzire centrală (termoficare și centrală termică proprie).
Date la nivel județean.

* Sursa: Recensământul populației și locuințelor, INS, 2011.

Graficul nr. 3

Ponderea ajutoarelor pentru încălzire acordate de către stat gospodăriilor din România, în funcție de sursa de energie utilizată. Evoluție.

* Sursa: Date furnizate de către Ministerul Energiei.

În legislația națională, *consumatorul vulnerabil* este definit ca fiind „persoana singură/familia care nu își poate asigura menținerea locuinței în condiții adecvate de temperatură, respectiv la 21° C”, ca urmare a unui quantum redus de venituri⁵. Pe lângă subvenționarea prețului facturat populației pentru energia termică furnizată în sistem centralizat, pentru consumatorii vulnerabili cu venituri sub un barem stabilit și care nu dețin anumite bunuri mobile sau imobile, legislația prevede ca măsură de protecție suplimentară acordarea de ajutoare lunare pentru încălzirea locuinței. Sunt avute în vedere toate formele de energie prin care poate fi asigurat un confort termic (energie termică, gaze naturale, energie electrică lemne, cărbuni și combustibili petrolieri), deși există plafoane și sume de ajutor diferențiate⁶ (a se consulta *Tabelul nr. 1*).

⁵ OU nr. 70/31.08. 2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cap. II, art. 6.

⁶ OU nr. 70/31.08. 2011, cap. II, art. 7-11; Ordonanța Guvernului nr. 27/29.08.2013 pentru modificarea și completarea OU nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece.

Tabelul nr. 1

Schema de acordare a ajutorului lunar de stat pentru încălzirea locuinței consumatorului vulnerabil, în funcție de tipul de energie utilizat

Barem de venit realizat de o persoană singură sau pe membru de familie (RON)	Compensare lunară – energie termică (% din costul facturii)		Cuantum lunar ajutor – gaze naturale (RON)	Cuantum lunar – ajutor energie electrică (RON)	Cuantum lunar ajutor – lemne, cărbuni, combustibili petrolieri (RON)
	Familii	Persoane singure			
0–155	90%	100%	262	240	54
155,1–210	80%	90%	162	216	48
210,1–260	70%	80%	137	192	44
260,1–310	60%	70%	112	168	39
310,1–355	50%	60%	87	144	34
355,1–425	40%	50%	62	120	30
425,1–480	30%	40%	44	96	26
480,1–540	20%	30%	31	72	20
540,1–615	10%	20%	19	48	16
615,1–786	5%	15%	–	–	–
786,1–1082	–	10%	–	–	–

* Conform OU 70/ 2011 și OG nr. 27/2013.

Prin modul în care sunt configurate, măsurile de sprijin prevăzute prin legislația națională operează cu patru bazine distincte de consumatori de energie, fiecare confruntându-se cu un ansamblu de vulnerabilități particulare. Aceste bazine sunt reprezentate de către patru segmente distincte ale populației țării:

1. *segmentul racordat la sistemul central de termoficare*, reprezentând 17,87% din populația totală, grupată în mod covârșitor în mediul urban. El înglobează 33,18% din populația urbană a țării și numai 0,15% din cea rurală⁷;

2. *segmentul care își încălzește locuința prin instalații funcționând pe bază de gaze naturale*, reprezentând 26,12% din totalul populației. În 2011, 42,3% din locuitorii mediului urban și doar 7,36% din cei al mediului rural își încălzeau locuința utilizând gaze naturale⁸;

3. *segmentul care folosește ca modalitate principală de încălzire aparate electrice*. Acest segment este mai puțin numeros, încorporând doar 0,82% din totalul populației României: 1,44% din populația urbană și 0,13% din cea rurală⁹;

4. *segmentul care utilizează pentru încălzire combustibili solizi și petrolieri*, reprezentând 53,51% din populația totală, grupată în mod covârșitor în mediul rural. În acest mod se încălzesc 91,03% dintre locuitorii mediului rural și 21,12% din cei ai mediului urban¹⁰.

⁷ Conform datelor *Recensământului populației și locuințelor, 2011*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

Consumatorul de energie termică vulnerabil tipic este locatarul blocurilor de locuințe din mediul urban, captiv în rețeaua de distribuție termică (pentru care trecerea la un alt sistem de încălzire presupune costuri pe care nu și le poate permite), confruntat cu un preț ridicat al facturii la încălzire din cauza pierderilor și ineficienței sistemului de termoficare local. Prețul ridicat al gigacaloriei și lipsa pe termen lung a unei perspective fezabile de eficientizare a sistemului de termoficare a generat un fenomen de debranșare în masă, responsabil de declanșarea unui cerc vicios de creștere anuală a costurilor de încălzire, urmată apoi de un nou val de debranșare, generalizând și adâncind astfel continuu vulnerabilitatea consumatorilor rămași în rețea. Diferențele mari de prețuri între localități pentru o gigacalorie și puterea financiară diferită a autorităților locale de a subvenționa prețul de facturare către populație au creat în timp adevărate pungi teritoriale de sărăcie energetică.

Debranșarea selectivă a apartamentelor unui condominiu generează inevitabil inechitate energetică și o eficiență energetică scăzută. Apariția unor apartamente ineficient sau parțial încălzite determină pierderi de energie calorică și un consum mai ridicat de energie pentru menținerea temperaturii adecvate în apartamentele cu pereți comuni cu acestea. De asemenea, locuind împreună într-un sistem interconectat, vulnerabilitatea locatarilor aflați în imposibilitatea de plată a facturilor se răsfrânge asupra întregii comunități de locatari, punând în pericol accesul la energie pentru un grup social mai larg decât o singură familie sau o singură locuință.

Din 1990 până în 2014, în 245 de localități (din cele 315 conectate) serviciul public de alimentare centralizată cu energie termică s-a dezintegrat, ca urmare a valului de debranșări, reprezentând 77,78% din numărul de localități conectate inițial la sistem¹¹. La nivelul anului 2009, din cele 24,04% dintre locuințele care mai dispuneau la nivel național de un sistem de încălzire centralizat pe condominii, doar 1,87% erau racordate la o centrală termică de bloc¹², marea masă a locuințelor debranșate optând pentru o asigurare a încălzirii în sistem autonom, ineficient energetic în condiții de locuire la comun (a se consulta *Tabelul nr. 2*).

Tabelul nr. 2

Evoluția numărului locuințelor și persoanelor racordate la sistemul central de termoficare

	1992	2001	2004	2007	2009	2011	2012	2013	2014
Nr. de apartamente	2 885 012	2 485 295	1 920 000	1 689 616	1 595 175	1 488 293	1 412 014	1 364 354	1 331 435
Populație totală branșată	8 463 550	6 900 000	5 500 000	4 849 198	4 562 200	4 256 500	4 038 400	3 902 000	3 822 000

* Conform ANRSC, 2014.

¹¹ Conform Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC), studiu accesibil <http://www.anrsc.ro/documents/cabinet/Analiza%20serviciului%20de%20alimentare%20cu%20et.pdf>, p. 1.

¹² *Ibidem*, p. 4.

O parte din consumatorii debransați de la sistemul central de încălzire au rămas în afara oricărei soluții optime de încălzire, numărul lor exact și identificarea profilului lor social și teritorial rămânând deocamdată necunoscute, ca urmare a lipsei efortului statistic de colectare a informațiilor relevante privitoare la acest subiect. Pentru a preîntâmpina mărirea numerică a acestei categorii, statul a decis alocarea unor ajutoare, ca o formă de compensare a costului facturii, care pot ajunge și până la 100% pentru categoriile cele mai vulnerabile și dezavantajate social¹³. Este indiscutabil că rezolvarea vulnerabilității persistente a consumatorilor rămași în sistemele centrale de termoficare nu se poate rezolva decât prin investiții majore într-o reorganizare de infrastructură, printr-o completă regândire și recalibrare a acestor sisteme de termoficare, de la structuri masive la unități teritoriale ce vor putea fi gestionate în mod optim, sub aspectul eficienței și mentenanței tehnice. Soluția subvențiilor și ajutoarelor pentru încălzire, singură, nu constituie o cale de devulnerabilizare a consumatorilor aflați în situație de risc energetic și social, ci doar o formă de amânare a unui colaps inevitabil al sistemelor de termoficare existente.

Gravitatea impactului social pe care l-ar produce prăbușirea acestei infrastructuri energetice critice a făcut ca măsurile de protecție socială să fie canalizate preponderent pentru susținerea masei critice de consumatori vulnerabili ai energiei termice, prin mobilizarea unor resurse financiare net superioare celor mobilizate pentru sprijinirea celorlalte segmente afectate de sărăcia energetică.

Foarte adesea, consumatorii debransați de la sistemul de termoficare central ca urmare a costurilor ridicate de facturare, prin trecerea la sistemul de încălzire a locuinței cu centrale de apartament pe gaze naturale își păstrează condiția de vulnerabilitate. În Bârlad, de exemplu – localitate cu un grad de deconectare de la rețeaua de termoficare de 35%, între 2009–2014, rămânând, în consecință, cu mai puțin de 11% din populație racordată la sistemul central –, în 2015 au primit ajutoare pentru căldură doar 6% dintre locuitorii orașului, 4,75% utilizând pentru încălzire gazele naturale¹⁴.

Studiile în domeniul eficienței energetice au arătat că un sistem de încălzire centralizat al locuinței are o eficiență energetică a consumului superioară unuia necentralizat. Sistemul necentralizat de încălzire oferă însă posibilitatea unei încălziri neomogene a locuinței și a realizării unei relative economii de cost (provenită din opțiunea asigurării unei temperaturi optime doar într-o singură încăpere), cu prețul unei eficiențe energetice scăzute și a unei risipe de energie. El este un indicator al gândirii consumului energetic în termeni de risc prezumtiv de sărăcie energetică. În România, doar 45,71% din locuințele țării dețin un sistem

¹³ Persoane singure, cu venituri de sub 155 de lei pe lună. A se consulta *Tabelul nr. 1*.

¹⁴ Conform datelor publicate pe *site-ul oficial al primăriei Bârlad*.

centralizat de încălzire (termoficare sau centrală termică proprie), 75,39% din locuințele urbane și doar 9,98% dintre cele rurale, 89,1% din gospodăriile din rural fiind pregătite în avans pentru reducerea confortului termic al locuinței la un spațiu minimal, ca formă de reacție în fața riscului resimțit de sărăcie energetică¹⁵.

Legislația discriminează între diferite categorii de consumatori vulnerabili, cu o favorizare a consumatorului urban, captiv în sistemele neperformante de termoficare și cu o defavorizare puternică a consumatorului de energie din ruralul sărac. 85% dintre gospodăriile rurale își asigură încălzirea locuinței în regim necentralizat, folosind sobe cu lemne (a se consulta *Tabelul nr. 3*). Spre deosebire de gospodăriile din satele aflate în imediata apropiere a unor păduri, marea majoritate a gospodăriilor rurale din câmpie depind de achiziționarea de lemne de la mare distanță și din timp, neavând nicio altă sursă de energie alternativă la dispoziție pentru încălzirea locuinței pe timp de iarnă. Dacă pentru cel mai vulnerabil consumator urban, care se încălzește utilizând energie termică, legea prevede o compensare integrală a costului facturii, pentru corespondentul său din ruralul de câmpie, dependent de încălzirea cu lemne care trebuie achiziționate prin cumpărare, ajutorul pentru încălzire acoperă mai puțin de jumătate din costurile necesare. Conform schemei de ajutor prevăzută prin lege, o familie sau o persoană cu un venit lunar de sub 155 lei și care se încălzește printr-un sistem necentralizat de încălzire primește un ajutor de doar 54 lei lunar pentru achiziționarea de lemne de foc. Conform estimărilor noastre – utilizând informații colectate prin studii de caz în teritoriu – pentru încălzirea optimă a unei singure camere de 12 m² dintr-o locuință rurală¹⁶ este necesar, pentru patru luni de iarnă, un volum de 4m³ de lemne de foc cu putere calorică crescută¹⁷, având un cost estimat de 500 lei, plafonul de ajutor prevăzut prin lege acoperind doar 216 lei, deci mai puțin de jumătate din costurile necesare asigurării unei încălziri minimale.

Materialul de construcție al casei reprezintă de asemenea un aspect important al eficienței încălzirii unei locuințe rurale, care nu beneficiază de avantajul apartamentelor urbane de a prezerva temperatura ambientală ca urmare a existenței pereților interiori și a învecinării cu alte apartamente încălzite. Interesului pentru creșterea prin anvelopare a eficienței termice a clădirilor de locuințe din urban nu îi

---

¹⁵ Cele mai reprezentative județe pentru acest tip de comportament energetic sunt Botoșani, Vaslui, Mehedinți, Teleorman, Olt, unde procentul locuințelor încălzite centralizat este de sub 3 % (pentru distribuția județeană a se consulta *Graficul nr. 2*).

¹⁶ Conform *Recensământului populației și locuințelor, 2011*, suprafața medie a camerelor de locuit pentru casele convenționale rurale din România este de 15,7 m². Am calculat costurile necesare pentru încălzirea unei gospodării vulnerabile la o suprafață mai redusă a camerei decât cea medie, de doar 12 m², pe baza unei estimări a raportului mediu dintre suprafața totală a casei și situația economică a gospodăriei.

¹⁷ Cum este, de exemplu, lemnul de fag.

corespunde un interes similar pentru optimizarea termică a caselor convenționale de locuit din rural. 36,92 % din casele rurale sunt construite integral din chirpici și paiantă, iar 12% din lemn. Doar 11% au pereții exteriori din zidărie de cărămidă cu planșee din beton, în timp ce în urban 80,5% dintre locuințe sunt construite din beton armat, unități prefabricate sau zidărie din B.C.A. (a se consulta *Tabelul nr. 6*). Ajutoarele acordate pentru încălzire nu urmăresc în prezent o corelație între necesarul de combustibil sau de energie pentru o încălzire optimă, tipul de combustibil sau de energie utilizate și materialul din care este construită locuința.

Tabelul nr. 3

Ponderea locuințelor, gospodăriilor și persoanelor după modalitatea de încălzire a spațiului locativ.
Date la nivel național și pe medii de rezidență.

Modul de încălzire	Procent locuințe			Procent gospodării			Procent persoane		
	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural
ÎNCĂLZIRE CENTRALĂ	45,71	75,39	9,98	48,02	77,03	10,62	45,53	74,97	11,45
– termoficare	19,59	35,72	0,17	20,55	36,35	0,16	17,87	33,18	0,15
– centrală termică proprie:	26,12	39,67	9,81	27,48	40,68	10,45	27,66	41,79	11,29
– cu gaze din rețea publică	22,16	36,92	4,39	23,27	37,78	4,56	22,75	38,33	4,71
– cu gaze lichefiate (butelie)	0,16	0,18	0,13	0,14	0,16	0,12	0,14	0,17	0,11
– cu combustibil solid	3,60	2,33	5,12	3,86	2,50	5,62	4,56	3,05	6,32
– cu combustibil lichid	0,16	0,07	0,08	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08	0,08
– cu alt tip de energie	0,14	0,17	0,10	0,14	0,17	0,09	0,13	0,18	0,08
FĂRĂ ÎNCĂLZIRE CENTRALĂ,									
ÎNCĂLZIREA SE FACE CU:	51,89	22,33	87,47	51,31	22,07	89,01	54,00	24,35	88,33
– aragaz:	0,67	0,93	0,35	0,67	0,90	0,37	0,64	0,89	0,35
– cu gaze din rețea publică	0,56	0,79	0,27	0,56	0,76	0,29	0,53	0,75	0,27
– cu gaze lichefiate (butelie)	0,11	0,14	0,08	0,11	0,14	0,08	0,11	0,14	0,08
– sobă (șemineu):	49,63	18,87	86,65	49,16	18,83	88,28	52,02	21,28	87,63
– cu gaze din rețea publică	2,85	3,27	2,35	2,97	3,31	2,53	2,84	3,22	2,40
– cu gaze lichefiate (butelie)	0,20	0,13	0,28	0,19	0,13	0,28	0,19	0,13	0,26
– cu combustibil solid	46,29	15,32	83,56	45,72	15,25	85,01	48,70	17,76	84,52
– cu combustibil lichid	0,29	0,14	0,46	0,27	0,14	0,45	0,29	0,16	0,45
– energie electrică	0,95	1,59	0,18	0,94	1,55	0,14	0,83	1,44	0,13
– alt mod de încălzire	0,64	0,94	0,28	0,55	0,80	0,23	0,50	0,74	0,23

* Sursa: Prelucrări după datele Recensământului populației și locuințelor, INS, 2011.

Tabloul general al modalităților, posibilităților și oportunităților energetice ale gospodăriilor din România indică un spațiu social puternic eterogen și polarizat sub aspectul accesului populației deopotrivă la sursele de energie necesare nevoilor de subzistență și posibilităților de bunăstare, cât și la serviciile moderne de asigurare a nevoilor energetice. În timp ce trei sferturi din gospodăriile urbane sunt conectate la rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale (76%), 60% dintre gospodăriile din rural depind pentru gătit de butelii pe bază de gaze lichefiate furnizate prin transport rutier, starea drumurilor, izolarea geografică a localității, condițiile meteorologice din timpul iernii, absența utilajelor de dezapezire constituind elemente de vulnerabilitate a unei părți însemnate a locuitorilor rurali. 28,76% dintre gospodării încă utilizează lemnul ca sursă principală de combustibil pentru gătit, indicând gradul de deconectare a ruralului în momentul de față de la realitățile energetice moderne (a se consulta *Tabelul nr. 4*).

Dacă în mediul urban 86,43% dintre gospodării sunt dotate cu instalație de alimentare cu apă caldă în locuință, 39,17% din rețeaua publică și 46,32% prin boiler electric sau centrală de apartament, în mediul rural doar 29,76% dintre gospodării au acces la o asemenea instalație, 28,56% în sistem propriu. Restul de 68,27% nu au deloc apă caldă în locuință (a se vedea *Tabelul nr. 5*).

Toate aceste exemple sunt indicatori ai gradului de vulnerabilitate energetică, în raport cu standardele moderne, a unui segment important de populație aflat în afara sistemului energetic, subzistând prin formule primitive (singurele accesibile financiar și infrastructural) de asigurare a nevoilor energetice indispensabile.

Tabelul nr. 4

Ponderea locuințelor, gospodăriilor și persoanelor după combustibilul folosit pentru gătit.
Date la nivel național și pe medii de rezidență.

Combustibilul folosit pentru gătit	Procent locuințe			Procent gospodării			Procent persoane		
	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural
GAZE	83,09	95,72	67,88	85,17	96,54	70,50	84,48	95,97	71,18
– din rețea publică	45,27	74,84	9,67	47,30	76,00	10,27	44,39	73,78	10,35
– lichefiate (butelie)	37,82	20,87	58,21	37,87	20,54	60,22	40,10	22,19	60,83
COMBUSTIBIL SOLID	15,43	3,25	30,09	14,22	2,95	28,76	14,97	3,55	28,20
ENERGIE ELECTRICĂ	0,34	0,39	0,28	0,28	0,32	0,23	0,26	0,30	0,22
ALTUL	1,14	0,64	1,75	0,34	0,20	0,51	0,28	0,18	0,40

* Sursa: Prelucrări după datele Recensământului populației și locuințelor, INS, 2011.

Tabelul nr. 5

Ponderea locuințelor, gospodăriilor și persoanelor în funcție de dotările cu instalații. Date la nivel național și pe medii de rezidență.

Dotarea cu instalații	Procent locuințe			Procent gospodării			Procent persoane		
	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural
Instalație de alimentare cu apă curentă	78,96	96,22	58,18	81,81	97,03	62,18	81,62	96,54	64,35
– în locuință	68,45	93,07	38,83	71,26	93,93	42,03	70,62	92,94	44,78
– din rețea publică	58,40	89,69	20,74	60,84	90,58	22,48	58,59	88,86	23,53
– din sistem propriu	10,06	3,38	18,09	10,43	3,35	19,55	12,03	4,07	21,25
– în afara locuinței	10,50	3,16	19,35	10,55	3,10	20,16	11,00	3,60	19,57
– în interiorul clădirii	1,43	0,65	2,37	1,51	0,66	2,60	1,60	0,75	2,58
– din rețea publică	0,80	0,46	1,21	0,85	0,46	1,34	0,89	0,51	1,34
– din sistem propriu	0,63	0,19	1,16	0,66	0,20	1,26	0,70	0,23	1,25
– în afara clădirii	9,07	2,51	16,97	9,04	2,44	17,55	9,41	2,86	16,99
– din rețea publică	4,31	1,43	7,77	4,43	1,42	8,32	4,68	1,68	8,15
– din sistem propriu	4,77	1,08	9,20	4,61	1,02	9,24	4,73	1,18	8,84
Instalație de alimentare cu apă caldă	59,47	84,69	29,11	62,54	86,43	31,73	61,54	85,17	34,17
– în locuință	58,16	83,76	27,33	61,15	85,49	29,76	60,00	84,15	32,03
– din rețea publică	21,73	38,81	1,17	22,58	39,17	1,19	19,80	35,91	1,15
– din sistem propriu	36,43	44,96	26,16	38,57	46,32	28,57	40,19	48,23	30,88
– în afara locuinței	1,31	0,93	1,78	1,39	0,94	1,96	1,54	1,03	2,14
– în interiorul clădirii	1,17	0,86	1,55	1,24	0,87	1,72	1,38	0,95	1,89
– din rețea publică	0,11	0,16	0,06	0,11	0,15	0,06	0,11	0,14	0,07
– din sistem propriu	1,06	0,70	1,49	1,13	0,72	1,66	1,28	0,81	1,82
– în afara clădirii	0,14	0,07	0,23	0,15	0,07	0,24	0,16	0,08	0,25
Instalație de canalizare	68,45	93,07	38,83	71,26	93,93	42,03	70,62	92,94	44,78
– la o rețea publică	48,78	84,79	5,45	50,57	85,45	5,57	47,05	82,87	5,57
– la un sistem propriu	16,87	6,79	29,01	17,75	6,96	31,68	20,29	8,27	34,20
– altă situație	2,80	1,49	4,37	2,94	1,52	4,78	3,28	1,80	5,00
Instalație electrică	98,85	99,59	97,97	99,48	99,81	99,04	99,43	99,77	99,03
Instalație de aer condiționat	6,56	11,30	0,85	7,24	12,16	0,89	7,28	12,71	0,99

* Sursa: Prelucrări după datele Recensământului populației și locuințelor, INS, 2011.

Tabelul nr. 6

Ponderea locuințelor, gospodăriilor și persoanelor după materialul de construcție al pereților exteriori. Date la nivel național și pe medii de rezidență.

Materialul de construcție al pereților exteriori	Procent locuințe			Procent gospodării			Procent persoane		
	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural	Total țară	Urban	Rural
BETON ARMAT	17,21	30,73	0,94	17,78	30,88	0,89	16,29	29,56	0,91
UNITĂȚI PREFABRICATE	24,68	33,27	14,34	25,04	33,23	14,48	25,1	33,51	15,36
ZIDĂRIE DIN CĂRĂMIDĂ, PIATRĂ SAU B.C.A. cu planșee din:	24,6	21,48	28,36	24,12	21,04	28,09	25,08	21,71	28,99
– beton armat (grinzi metalice)	13,97	16,45	10,99	13,84	16,08	10,94	14,21	16,15	11,96
– lemn	10,63	5,03	17,37	10,28	4,96	17,15	10,88	5,56	17,03
LEMN (bârne, scânduri etc.)	6,61	2,09	12,05	6,02	1,69	11,25	6,15	2,21	10,71

Tabelul nr. 6 (continuare)

PAIANTĂ, CHIRPICI	20,38	6,64	36,92	20,15	6,75	37,43	21,57	8,03	37,25
ALTE MATERIALE (P.F.L., O.S.B., sticla etc.)	0,24	0,2	0,28	0,22	0,19	0,26	0,24	0,21	0,27
MATERIALE MIXTE	3,59	2,4	5,01	3,53	2,35	5,05	3,86	2,65	5,26
Informație nedisponibilă	2,69	3,17	2,11	3,14	3,59	2,56	1,72	2,13	1,25

* Sursa: Prelucrări după datele Recensământului populației și locuințelor, INS, 2011.

Tabelul nr. 7

Ponderea populației aflată în imposibilitatea de a-și putea încălzi în mod adecvat locuința.
Date la nivelul țărilor UE. Serii de date 2007–2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UE 27	10,8	10,1	9,3	9,5	9,8	10,8	10,8
Belgia	14,6	6,4	5,1	5,6	7,1	6,6	5,8
Bulgaria	67,4	66,3	64,2	66,5	46,3	46,5	44,9
Cehia	6,1	6,0	5,2	5,2	6,4	6,7	6,2
Danemarca	10,3	1,7	1,5	1,9	2,6	2,6	3,9
Germania	5,4	5,9	5,5	5,0	5,2	4,7	5,3
Estonia	3,6	1,1	1,7	3,1	3,0	4,2	2,9
Irlanda	3,5	3,7	4,1	6,8	6,8	8,5	10,0
Grecia	13,8	15,4	15,7	15,4	18,6	26,1	29,5
Spania	8,0	6,0	7,2	7,5	6,5	9,1	8,0
Franța	4,6	5,3	5,5	5,7	6,0	6,0	6,8
Croația	:	:	:	8,3	9,8	10,2	9,9
Italia	10,4	11,3	10,6	11,2	18,0	21,2	19,1
Cipru	34,6	29,2	21,7	27,3	26,6	30,7	30,5
Letonia	20,9	16,8	16,4	19,1	22,5	19,9	21,1
Lituania	22,4	22,6	24,1	25,2	36,2	34,1	29,2
Luxemburg	0,5	0,9	0,3	0,5	0,9	0,6	1,6
Ungaria	10,8	9,7	8,9	10,7	11,7	14,5	13,7
Malta	10,2	8,8	11,1	14,3	17,6	22,1	23,4
Olanda	1,6	1,8	1,3	2,3	1,6	2,2	2,9
Austria	2,6	3,9	2,9	3,8	2,7	3,2	2,7
Polonia	22,7	20,1	16,3	14,8	13,6	13,2	11,4
Portugalia	41,9	34,9	28,5	30,1	26,8	27,0	27,9
România	32,6	24,6	22,0	21,0	15,7	14,6	14,3
Slovenia	4,2	5,6	4,6	4,7	5,4	6,1	4,9
Slovacia	4,6	6,0	3,6	4,4	4,3	5,5	5,4
Finlanda	1,1	1,9	1,3	1,4	1,8	1,5	1,2
Suedia	1,8	1,5	1,4	1,7	1,6	1,4	0,8
Marea Britanie	4,5	6,0	5,8	6,1	6,5	8,1	10,6

* Sursă Eurostat, EU-SILC, cod indicator *ilc_mdes01*.

Tabelul nr. 8

Ponderea populației în dificultate de a-și putea achita rata/chiria pentru locuință și facturile la utilități.
Date la nivelul țărilor UE. Serii de date 2007–2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UE 27	10,0	10,4	11,7	11,9	11,6	11,5	11,7
Belgia	6,1	6,9	7,3	7,8	7,8	8,3	6,5
Bulgaria	31,0	35,5	34,8	33,8	30,9	31,5	36,1
Cehia	5,6	4,4	5,8	6,0	6,1	6,0	5,4
Danemarca	4,4	3,9	5,8	6,2	6,7	7,6	6,9
Germania	5,8	5,6	5,6	4,9	5,2	4,8	5,1
Estonia	5,2	8,6	12,1	13,3	13,8	13,1	12,5
Irlanda	8,4	10,8	14,0	16,7	19,9	23,6	22,5
Grecia	26,4	24,4	28,7	30,9	31,9	39,0	45,3
Spania	7,6	8,2	11,0	11,7	8,7	10,9	11,9
Franța	9,8	9,6	11,2	10,8	9,9	10,2	9,2
Croatia	:	:	:	30,1	29,6	30,4	31,4
Italia	12,5	15,8	12,7	12,8	14,1	13,5	14,2
Cipru	23,0	14,1	23,3	28,0	28,4	31,5	33,6
Letonia	9,2	13,9	21,3	25,2	25,3	24,4	22,4
Lituania	9,4	8,5	9,9	11,9	13,2	13,2	13,8
Luxemburg	2,7	2,4	4,0	3,3	3,9	4,2	5,2
Ungaria	19,1	16,5	22,2	24,3	24,7	26,4	26,2
Malta	8,0	8,3	8,3	7,8	9,6	11,1	12,2
Olanda	4,3	4,1	4,1	4,9	4,9	5,0	5,0
Austria	3,9	6,8	7,1	7,0	7,3	6,5	7,0
Polonia	18,2	11,3	14,1	15,3	14,2	15,2	15,1
Portugalia	7,0	6,4	8,7	8,6	10,2	9,7	11,8
România	10,1	25,4	27,1	29,8	30,2	31,1	30,5
Slovenia	14,2	16,1	18,4	19,5	19,0	21,0	21,2
Slovacia	7,6	5,3	13,4	12,1	8,5	8,3	8,1
Finlanda	9,2	10,4	10,6	10,3	11,0	10,8	11,2
Suedia	5,8	6,2	7,0	6,4	5,9	6,7	6,0
Marea Britanie	8,5	7,4	:	9,6	8,9	4,0	3,9

* Sursă Eurostat, EU-SILC, cod indicator *ilc_mdes05*.

Dacă vulnerabilitatea consumatorului urban are drept cauză principală racordarea la un sistem energetic ineficient sub aspectul raportului cost-beneficiu și împovărător financiar, vulnerabilitatea consumatorului rural provine din slaba racordare a jumătății rurale a țării la sistemul de servicii energetice al României. Spre deosebire de vulnerabilitățile energetice urbane, care necesită investiții masive pentru o rezolvare definitivă și durabilă, eliminarea vulnerabilităților consumatorului casnic de energie din mediul rural este accesibilă. Finanțarea dotării localităților rurale care dețin condiții geografice propice cu instalații de producere a energiei regenerabile (solară, eoliană, hidroelectrică sau geotermală):

turbine eoliene, microhidrocentrale, panouri termosolare și fotovoltaice etc., care să deservească un grup de comunități rurale, poate constitui un cadru de start pentru construirea unui sistem energetic național alternativ, nepoluant, autogenerant, capabil de a susține procesele de dezvoltare ale mediului rural din România și de a contribui la ameliorarea vulnerabilității energetice durabile din urban.

Tabelul nr. 9

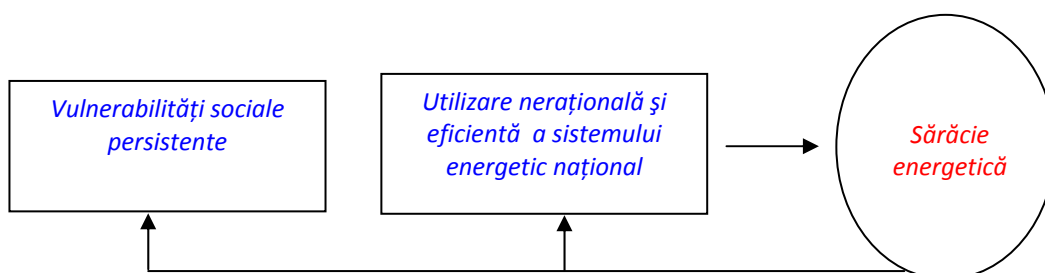
Ponderea populației aflată în privare materială severă. Date la nivelul țărilor UE.
Serii de date 2010–2013.

	2010	2011	2012	2013
UE 27	8,4	8,8	9,9	9,6
Belgia	5,9	5,7	6,3	5,1
Bulgaria	45,7	43,6	44,1	43
Cehia	6,2	6,1	6,6	6,6
Danemarca	2,7	2,6	2,8	3,8
Germania	4,5	5,3	4,9	5,4
Estonia	9	8,7	9,4	7,6
Irlanda	5,7	7,8	9,8	9,9
Grecia	11,6	15,2	19,5	20,3
Spania	4,9	4,5	5,8	6,2
Franța	5,8	5,2	5,3	5,1
Croația	14,3	15,2	15,9	14,7
Italia	6,9	11,2	14,5	12,4
Cipru	11,2	11,7	15	16,1
Letonia	27,6	31	25,6	24
Lituania	19,9	19	19,8	16
Luxemburg	0,5	1,2	1,3	1,8
Ungaria	21,6	23,1	25,7	26,8
Malta	6,5	6,6	9,2	9,5
Olanda	2,2	2,5	2,3	2,5
Austria	4,3	4	4	4,2
Polonia	14,2	13	13,5	11,9
Portugalia	9	8,3	8,6	10,9
România	31	29,4	29,9	28,5
Slovenia	5,9	6,1	6,6	6,7
Slovacia	11,4	10,6	10,5	10,2
Finlanda	2,8	3,2	2,9	2,5
Suedia	1,3	1,2	1,3	1,4
Marea Britanie	4,8	5,1	7,8	8,3

* Sursă Eurostat, cod indicator t2020_53.

CÂTEVA CONCLUZII

Sărăcia energetică constituie un fenomen complex, determinat de reunirea unor factori de vulnerabilitate socială cu utilizarea nerațională și ineficientă a sistemului energetic național, generatoare la rândul său de ineficiență energetică pe termen lung (deopotrivă în planul consumului individual și global).

Acest circuit de ineficiență energetică alimentează:

1. persistența problemelor sociale (sărăcia severă, marginalizarea și excluziunea socială) prin privarea celor aflați în sărăcie energetică de asigurarea în condiții optime și de siguranță a nevoilor lor fundamentale (hrană gătită, locuință încălzită, condiții de menținere a igienei personale și locative ș.a.), zădărniciindu-le astfel șansele unei integrări durabile în societate;

2. efecte nocive asupra sănătății umane, prin expunerea prelungită la condiții inadecvate de locuire (încăperi neîncălzite optim, lipsa apei calde ș.a.) sau prin inhalarea noxelor produse de sobele artizanale și de alte dispozitive sau forme improvizate de încălzit;

3. efecte de mediu, prin defrișări sau prin utilizarea unor surse de energie poluante (dar mai accesibile sau mai ieftine),

producând, toate, un raport inegal între costuri și beneficii pe termen lung, atât în planul restrâns, individual sau familial, cât și la nivelul comunității.

Acesta este și cazul României, unde, pe fondul și în contextul prăbușirii economiei naționale după 1990, vulnerabilitatea și sărăcia energetică a populației și vulnerabilitatea sistemului energetic în ansamblul său se generează și se agravează reciproc. În România, sărăcia energetică nu este o problemă cauzată integral și nici măcar în principal de o sărăcie individuală a familiilor și a persoanelor, cât mai ales un rezultat al precarității social-economice generale a populației, produsă de prăbușirea sistemului energetic de producție și distribuție centralizat din jumătatea urbană a țării (ca urmare a pierderilor și ineficienței sistemice declanșate de închiderea marilor unități economice) și a marginalizării energetice a jumătății rurale a țării, a lipsei proiectelor de dezvoltare a sistemelor energetice pentru includerea acestora în circuitele moderne de consum.

În prezent, pe glob, 40% din populația planetei se află în afara sistemului energetic modern, asigurându-și prepararea hranei și încălzirea locuinței exclusiv prin arderea lemnului și a altor materii biologice direct accesibile. Conform unei estimări a Organizației Mondiale a Sănătății, dacă situația va persista, în cincisprezece ani poluarea aerului locuinței produsă prin utilizarea sobelor artisanale, ineficiente caloric, va fi responsabilă de moartea prematură a 1,5 milioane de oameni pe an, adică 4 000 pe zi, provocând la nivel planetar pierderi omenești mai mari decât maladii precum malaria, tuberculoza sau virusul HIV (*apud* Jones, 2010: 9), impunându-se astfel politici responsabile de eradicare a sărăciei energetice prin protejarea activă a dreptului uman universal la energie și, implicit, a securității vieții și sănătății populației.

BIBLIOGRAFIE

1. Lucrări, articole, rapoarte

1. Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei – ANRE (2012), *National Report 2012*, pus la dispoziția echipei de către ANRE; 31 august, p. 125.
2. BLAKE, LARA (2015), *Vulnerable Consumers: Identify, Prevent, Support*, Comisia Europeană, accesat la data de 13.06.2015 la http://www.focus.si/files/razno/Blake_Vulnerable_consumers.pdf, 14 p.
3. BRADBROOK, ADRIAN J. (2005), *Access to Energy Services in a Human Rights Framework*, accesat în data de 14.06.2015 la http://www.un.org/esa/sustdev/sdissues/energy/op/parliamentarian_forum/bradbrook_hr.pdf
4. CE – Comisia Europeană (2014), *EU Energy Markets in 2014*, Raport, Luxemburg: Publications Office of the European Union, 13 octombrie, 172 p.
5. CE – Comisia Europeană (2013), *Vulnerable Consumer Working Group Guidance Document on Vulnerable Consumers*, Raport, Noiembrie, 64 p.
6. ECRB – Energy Community Regulatory Board (2013), *Treatment of the Vulnerable Customers in the Energy Community*, raport accesibil online, www.energy-iunie, 23 p.
7. GIOVANNINI, CHIARA; PACHL, URSULA (2013), *Opinion European Consumer Consultative Group on Consumers and Vulnerability*, – ECCG – European Consumer Consultative Group Raport, 7 februarie, 19 p.
8. ILLEDITS CHRISTIAN (2014), *Energie la prețuri accesibile pentru toți*, Proiect de aviz al Comisiei pentru mediu, schimbări climatice și energie Uniunea Europeană, Comitetul Regiunilor, în a 22-a ședință a comisiei, 12 februarie, accesat în 12.06.2015 la https://webapi.cor.europa.eu/documentsanonymous/CDR8068-2013_00_00_TRA_PA_RO.doc, 9 p.
9. JONES, RICHARD H. (2010), *Energy Poverty. How to Make Modern Energy Acces Universal?*, Raport OCDE – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, IEA – International Energy Agency, accesat la 14.06.2015 la http://www.se4all.org/wp-content/uploads/2013/09/Special_Excerpt_of_WEO_2010.pdf, Septembrie, 52 p.
10. LUNGU ION (2013), *The Accesibility and Affordability of Energy Across the Population*, prezentare în cadrul conferinței „Energy Trilemma Bucharest”, 13 aprilie, organizatori Institute of Energy for SE Europe (IENE) și Comitetul National Român al Consiliului Mondial al Energiei (CNR-CME), 19 p.
11. MUȘATESCU, VIRGIL (f.a.), Posibilele recomandări către GLI pentru reducerea „sărăciei energetice”, accesat în 15.06.2015 la http://www.undp.ro/libraries/projects/EE/Recommendations%20for%20Reducing%20Fuel%20Poverty_RO.pdf, 54 p.;

12. OFEGEM (2013), *Consumer Vulnerability Strategy*, Consumer Policy and Insight Report, accesat în data de 19.06.2015 la <https://www.ofgem.gov.uk/ofgem-publications/75550/consumer-vulnerability-strategy.pdf>. 4 iulie; 32 p.;
13. PÉREZ, MARÍA IRIGOYEN (2012), *Report on a Strategy for Strengthening the Rights of Vulnerable Consumers*, Parlamentul European, Committee on the Internal Market and Consumer Protection, 8 mai, accesat la data de 13.06.2015 la [https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/INSIGHT_E_Energy%20Poverty%20-%20Main%20Report_FINAL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONGML+REPORT+A7-2012-0155+0+DOC+PDF+V0//EN,15 p.;
14. PYE, STEVE; DOBBINS, AUDREY (2015), <i>Energy Poverty and Vulnerable Consumers in the Energy Sector Across the EU: Analysis of Policies and Measures</i>, Raport Insight E, Energy Think Tank of European Commission, Mai, accesat în data de 3.08.2015 la <a href=), 77 p.;
15. TULLY, STEPHEN R. (2006), „The Contribution of Human Rights to Universal Energy Access” în *Northwestern Journal of International Human Rights*, Vol. 4, Issue 3, Article 3, accesat în data de 23.06.2015 la <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1043&context=njihr>, 32 p.

2. Legislație și reglementări naționale

- Hotărârea de Guvern nr. 122/25 februarie 2015 privind aprobarea Planului național de acțiune în domeniul eficienței energetice (PNAEE 2014–2020).
- Legea nr. 123/16 iulie 2012 a energiei electrice și a gazelor naturale.
- Legea nr. 121/1 august 2014 privind eficiența energetică.
- Ordinul ANRE nr. 38/9 septembrie 2005 pentru aprobarea Procedurii privind condițiile și modul de acordare a tarifului social consumatorilor casnici de energie electrică.
- Ordonanța de Urgență nr. 70/31 august 2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece.
- Ordonanța Guvernului nr. 27/29 august 2013 pentru modificarea și completarea OU nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece.

3. Documente europene

- Europe 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth.
- Regulation (EU) Nr. 254/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on a multiannual consumer programme for the years 2014–20.

4. Baze de date statistice

- Recensământul populației și locuințelor (RPL) – <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>
- Institutul Național de Statistică (INS) – Serii de date TEMPO – www.insse.ro.
- Eurostat – <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- International Energy Agency (IEA) – <http://www.iea.org/statistics/>

5. Site-uri ale stakeholderilor

a) Internaționali:

- Energy Community – www.energy-community.org.
- World Energy Council (WEC) – www.worldenergy.org.
- International Energy Agency (IEA) – <http://www.iea.org/>.
- Covenant of Mayors – <http://www.covenantofmayors.eu/>.

b) Naționali

Agencia pentru Eficiența Energetică și Protecția Mediului (AEEPM) – www.manageenergy.com.
Comitetul Național Român al Consiliului Mondial al Energiei (CNR-CME) – www.cnr-cme.ro.
Asociația Profesională a Producătorilor de Energie Electrică și Termică în Cogenerare (COGEN) –
www.cogen.ro.

Asociația Română pentru Promovarea Eficienței Energetice (ARPEE) – www.arpee.org.ro.
Asociația Furnizorilor de Energie Electrică din România (AFEER) – www.afeer.ro.

STAKEHOLDERI CONSULTAȚI PENTRU ELABORAREA STUDIULUI**Uniunea Generală a Industriașilor din România (UGIR)**

(dl Radu Godeanu – vicepreședinte);

Agencia pentru Eficiența Energetică și Protecția Mediului (AEEPM)

(dl Ion Dogeanu – director executiv).